

V. imenik knjig javne ljudske knjižnice „Gospodarskega in izobraževalnega društva za dvorski okraj“ v Ljubljani. Natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani, 1917. 155 str. Cena 70 v.

Vojna leta so, kakor marsikaj drugega, zavrla tudi naše ljudsko knjižništvo, ki se je dotlej tako lepo razvijalo. Tembolj je človek vesel, če dobi v roke tako obširen katalog ljudske knjižnice, ki je izšel sredi vojne in ki priča, da so si naše ljudske knjižnice ohranile med vojno dovolj moči za one velike naloge, ki jih čakajo v novi dobi. Vsak tak katalog je zanimiv inventar kulturnih sredstev in nekaka bilanca prosvetnega dela, ki ga je knjižnica izvršila. Vsaj biti bi moral tedaj, ko se število knjig dvigne nad neko normalno višino in ko mora biti katalog ne samo komoden vodnik za občinstvo in pomoček pri interni manipulaciji, ampak letopis z nekakim dvojnim Janovim obrazom: eden gleda nazaj v preteklost, drugi išče v bodočnosti novih sredstev in poti.

Ta katalog je, dasi že peti, ostal še vedno na precej primitivni stopnji praktičnega pomočka. V tem gre tako daleč, da prinaša tudi naslove posameznih važnejših razprav po raznih zbornikih. Zato bo ta katalog lahko rabil tudi znanstvenik, ki bo ž njegovo pomočjo mnogo prej dognal, v katerem letniku „Ljubljanskega Zvona“ se nahaja n. pr. kak Kersnikov roman ali v katerem „Letopisu Matice Slovenske“ kak Parapatov ali Vrhovčev članek, ko pa če bi listal v posameznih letnikih. Ta uredba mora ostati tudi v bodočih izdajah in se mora še bolj izpolniti.

V glavnem pa bo treba ves katalog urediti popolnoma na novo. Danes je urejen po precej slučajnem kriteriju, namreč po jezikih, v katerih so posamezne knjige napisane. Knjižnica, ki ima nad 9000 del, pa lahko že nekaj več zahteva od svojih članov, to tembolj, če ji taka uredba kataloga sami koristi. Največji oddelek je sedaj „nemški zabavni“, ki šteje 4898 knjig in ima tako močno absolutno večino. Ostali oddelki si slede v sledečem redu: slovenski zabavni oddelek za odrastle (2764), slovenski zabavni oddelek za mladino (756), „slovenski podučni oddelek“ in „hrvaške knjige“ imata enako število knjig (225), najmanjše število knjig pa izkazuje nemški podučni oddelek — samo 190, kar je v primeri s številom knjig v nemškem zabavnem oddelku nenavadno malo. To razmerje je tako nenavadno in nezdravo, da bi knjižnica že zdavna morala skrbeti za to, da bi se popravilo. Prvih štirih imenikov knjig nimam v rokah in vsled tega ne morem reči, jeli postalo to nezdravo razmerje jasno že prej ali šele sedaj in v koliko se je knjižnica doslej potrudila, da bi ga odpravila. Imenik sam ne prinaša nobenih statističnih podatkov o dosedanjem življenju knjižnice, kar je škoda, ker se zdi, da jih knjižnica sama sploh ne zbira. In vendar bi bili tako potrebni. Ljudski knjižnici ne more biti vse eno, koliko sredstev ima na razpolago in kako so se porabila za posamezne oddelke, kakšna je izobrazba njenih članov, katere knjige jemljejo in katere pri njej iščejo, koliko in kakih knjig dobiva v dar, kakšno je razmerje statističnih števil v teku let in tako naprej. Vse to daje vodstvu knjižnice dragoceno gradivo na razpolago, s pomočjo katerega lahko presodi, kaj ji je treba in na kaj mora gledati, skratka: da si uravna in določi vse to, kar imenujemo knjižničarsko politiko. Da so taki podatki dragoceni tudi za knjižno produkcijo, o tem ne more biti nobenega dvoma.

Slovenske knjige skuša knjižnica imeti kolikor mogoče vse, kar je popolnoma zdravo načelo, če se omeji pri tem na ona dela, ki imajo še danes

životvorno moč za širše sloje in niso samo za to, da delajo v statistiki parado. Pri vseh ostalih knjigah pa se mora knjižnica umno omejiti in smotreno izbirati. To je sicer težka reč pri knjižnici, ki je vsled svojih pičlih gmotnih sredstev navezana na to, da mora v prvi vrsti računati na prostovoljne darove. Vendar pa se da in mora pri tem tudi izbirati, seveda brez ozkosrčnosti. Ne sme se pozabiti, da bi se za oni denar, ki ga stane vez kakega podarjenega šunda, lahko kupilo novo, dobro delo. Da knjižnica tega ni vršila, se vidi jasno na njenem največjem oddelku, ki obsega leposlovje v nemškem jeziku. Glupe in osladne pisateljice Courths-Mahler ima knjižnica celih sedemindvajset knjig, Gotthelfa, Gottfrieda Kellerja in Storma pa vsega skupaj celih — pet! Stilgebauer figurira v tej knjižnici z vsemi svojimi produkti, ki jih je napisal za snobistični berlinski Westend, velika umetnica Handel-Mazetti pa z — nobenim! I. t. d.

Bodoče izdaje tega imenika bodo morale biti urejene po strokah — izvzel bi mogoče „slovenski mladinski oddelek“, ki naj ostane tak, kakoršen je danes. Vse ostale knjige pa bo treba razdeliti v dve veliki skupini: I. zabavno (leposlovje) in II. poučno (znanost). Leposlovje mora biti urejeno po jezikih, iz katerih izhaja, ne pa po jezikih, v katerih je knjiga slučajno izšla v kakem prevodu. Tako bomo pod naslovom „Rusko slovstvo“ našli poleg originalov tudi prevode v najrazličnejših jezikih. Poučni oddelek pa mora biti urejen po raznih strokah: zemljepisje, zgodovina, filozofija, astronomija, fizika i. t. d. Sestaviti tak katalog je sicer nekoliko težje, zato pa je korist od njega mnogo večja. Vodstvo knjižnice bo iz takega kataloga takoj videlo, kaj knjižnici manjka in kje jo je treba dopolniti; občinstvo pa bo v takem katalogu mnogo prej našlo to, kar v knjižnici išče. Slučaju se tako eminentna kulturna naprava, kakor je javna knjižnica, na slepo ne sme prepustiti. J. A. G.

Dr. Drag. Prohaska, *Ženska lica u hrvatskoj književnosti*. (Zagreb, 1916 Str. 48. Predavanje na izložbi Ive Simonovićeve i Zdenke Pexidar-Siegerove dne 26. lipnja 1916). Prohaska je svojo snov razvrstil tako-le: I. Judita in Suzana čista. II. Barokna „gospoja“. III. Romantična duša. IV. Realistična žena. V. Moderna žena. — Judita in Suzana sta ženi pesnika Marulića 16. stoletja, plod krščanske renesanse, frančiškanskega novega evangelija o krščanski radosti, nasprotne srednjeveški askezi. To je, kakor v visoki pesmi sv. pisma, „hvalospevna slast duhovna“. — Barokno „gospo“ opevajo Dubrovčani; pri njih šepeče in vzdihva strast platonično; da bo pohotnost častna in otmena, zasipava trubadur svojo „gospo“ s hvalami do zvezd. Ko se je trubadur naužil ljubavi, gre med kaludjere (menihe) ter poje pesmi ne Bogu, ne Kristusu, ampak Devici Mariji. — Ljubav romantike ni več „sladka razbloda“, „ljuveni ogenj“, vzdihanje salonskih abbéjev, ki so predno so ljubavno vzdahnili, pogledali v florilegium poeticum, v slovar z galantnimi izrazi vzdihanja. Romantiku ni kriva rožica na licu gospe, da blede, gasne in vene, on išče marveč dušo. Njegova ljubav ne potrebuje mnogo besed, solze so njeni svedoki, ne besede. To ljubav veže duševno soglasje; zato ni vezana na telo; bila je že predno sta duši bili v telesih, in bode, tudi ko duša ostavi telo. Vrazova Ljubica je izraz največje svetovne harmonije. Preradović vobče ne vidi telesnih čarov svoje drage; opeva le njeno dušo. — Realistično ženo je pogodila pred vsem ruska literatura. Žena je prav za prav vedno realistična in naturalistična, samo da pesniki te njene prirode niso hoteli videti, marveč so